

Олівець

Автор:

Іван Франко

Олівець

Іван Франко

ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ #1

«Олівець» Івана Франка – оповідання, в якому автор порушує типову для його творчості тему психології дитини***. Найвідомішими творами Івана Франка є «Перехресні стежки», «Лель і Полель», «Грицева шкільна наука», «Малий Мирон», «Voа constrictor», «Украдене щастя», «Будка Ч. 27», збірки поезій «Зів'яле листя», «З вершин і низин», «Мій Ізмарагд» тощо. Іван Франко – видатний український письменник, який працював у жанрах поезії, прози та драматургії, талановитий літературознавець і публіцист.

Іван Франко

ОЛІВЕЦЬ

Прошу ніяким світом не думати, що се я розповідаю видумку, або що напис на заголовку сеї повістки – яка-небудь метафора. Ні, діло справді йде про олівець, і то не цілий, а кусник от так, візьмімо, три цілі[1 - Цаль – міра довжини, 2,4 см.] завдовжки. А втім, як хто скаже, що півчетверта цаля, то також не піду з ним до вірта судитися. Але то знаю добре, що чотирьох цалів завдовжки не тримав. Се міг би я, як кажуть правники, «ствердити головною присягою», або, як кажуть наші ясеничани[2 - Ясеничани – селяни села Ясениця Сільна (тепер Дрогобицького району Львівської області).], «побожити й заскаритися, на чім світ стоїть». Півчетверта цаля, не більше, задовгий був герой сеї повістки. Хоть то літ тому чимало, як ми бачилися з ним останній раз, себто – як я бачив його, бо він

своїм затемперованим[3 - Затемперованийий – заструганий, загострений.] носиком хіба ж міг мене бачити? А притім він цілих півтора дні лежав у моїй шкільній торбі, під книжками, достоту у тьмі кромішній! Аби не збрехати, то буде тому не менше шістнадцяти літ, – доволі часу, щоб забути й про якого щирого приятеля. А я не забув про нього, про півчетверта цяля задовгий кусник олівця, в оправі з темно-червоного дерева, шестигранний і політурований нажовто, з срібним, вибитим написом «Mittel»[4 - Середній (нім.)] на тупім кінці; з другого кінця був затемперований, не надто остро, а не надто й тупо, – саме стільки, скільки потрібно для сільського школяра.

В такім виді лежав він одного зимового поранку на снігу на подвір'ї ясеницької школи саме коло стежки, котру протоптали зрана школярі. Се був погідний, чудовий поранок. Мороз потискав, мов скажений; у повітрі літали малесенькі платочки снігу, зовсім прозірчасті, видні тільки по діамантовім блиску, коли в них заломався сонячний промінь. Олівець не застряг у замерзлім іскристім снігу, а лежав зовсім наверху. Його жовта політура полискувалася до сонця, а срібні букви «Mittel» виднілися здалека. Певно, котрийсь школяр, біжучи до школи, загубив його. Він так і лежав, простягнувши свій чорний, заострений носик до стін школи, немов силувався вказати кожному проходжому, що там його належне місце; немов просив своїм срібним поглядом, аби його вийняли з тої хоть гарної, але дуже холодної постелі і занести до школи, відки широко по селу розлягався гармидер хлопців, що дожидали пана професора.

Скажіть же тепер самі на совість, що би ви зробили, якби вам лучилося побачити такого Mittel'a, і то в подібнім, не зовсім для його «чину» відповіднім положенні? Думаю, що 90 % із вас, не підозріваючи в нім героя не то повістки, але навіть газетярської новинки або мізерного анонса, підняли б його і сховали попросту до кишені інші 10 %, запевне, навіть не схилились би по нього.

Я, признатися щиро, належав до тих 90 %, се значить, не підозріваючи нічого злого в олівці, схилився по нього і, не маючи ніде при тілі кишені, вложив його до шкіряної школярської торби, в котрій були мої книжки. Але що при тім було не зовсім звичайного, так се те, що я вельми втішився своєю знахідкою. Я був бідний сільський хлопець і ніколи ще на своїм віці не мав олівця, все мусив писати тим проклятушим гусячим пером, котре так страшно капало, бризкало і порскало під натиском моєї руки. А тепер нараз – я знайшов олівець! Та й ще який гарний! Правда, я бачив його лише мельком, ще як лежав на снігу, бо відтак, ухопивши його в руку, я швидко шусьнув його до торби, немов боячися, щоб сонце, котре так ясно світило, не викрало його з моєї руки. А ще друга

цікава штука при тій операції була та, що мені й через голову не перейшло, аби котрий школяр міг був його згубити, – чуєте, – ані через голову мені не перейшло. Де, де, де! Котрий тут у нас школяр губить олівці! То мусив бог зна якийсь незнайомий пан приїздити до професора, – ну, певно, то він, якимось дивним способом загубив той олівець. А може, то був гендляр, котрому професор торік продав корову; може бути, що сей олівець лежав тут іще відторік і ніхто його, бідного, не видів. А може, він упав уночі з неба враз зо снігом? Адже ж бабуня казали, що не раз жаби падають із неба; чому ж би й олівці не мали падати? Так міркував я, йдучи через подвір'я до школи. Що ж, хіба шестилітньому хлопцеві не вільно так міркувати? А впрочім – ні! Мені дуже сподобався той олівець. Я держав руку в торбі, а він був у моїй руці, я обертав його гранками сюди й туди, старався вгадати його грубість, відновити перед своїми очима його стать, – одним словом, моя фантазія, мов мотиль коло квітки, невпинно крутилася й шибала коло олівця. Вона насилу відганяла всяку думку, що олівець міг належати котромусь школяру, і що, значить, мені прийдеться віддати його назад властителєві.

В класі повно вже було школярів. Деякі сиділи в лавках і бубоніли завдану лекцію, хвиля від хвилі боязко позираючи на двері, чи не йде професор. Інші, сміліші, ходили до класу, билися, тручалися поміж лавками, мазали різні дива крейдою на таблиці і стирали їх відтак швидко намоченою шматкою, котра служила замість губки. За олівцем ніхто не питав. Се мене дуже врадувало, і я швиденько, немов крадькома, шусьнув у другу лавку і сів на своє звичайне місце. Виймаючи книжку, потрібну для слідуєчої години, я почув у торбі бряк олівця об шкіру і весь затремтів – не знаю, чи з радості, чи з якоїсь неясної тривоги.

Ось і професор прийшов, почалася наука. Нічого! Ось і година минула, професор вийшов, крик і гомін почався по-давньому, про олівець ніхто й слова не каже. Я сиджу, оглядаюся довкола і тремчу, мов злодій над краденим добром, боячись, що ось-ось надійде хтось і зажадає від мене олівця. Але ніхто не жадає олівця. Школярі ходять і вчаться, сваволять і товчуться по-давньому. Степан Леськів, мій добрий знайомий, наближується до мене.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Примечания

1

Цаль – міра довжини, 2,4 см.

2

Ясеничани – селяни села Ясениця Сільна (тепер Дрогобицького району Львівської області).

3

Затемперований – заструганий, загострений.

4

Середній (нім.).

Купить: <https://telnovel.com/ivan-franko/ol-vec>

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)